

23.1.2019

ASiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

ASIA: HE 159/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulaiksi sekä laeiksi sosiaalihuoltolain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Rinnekoti kiittää eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaa saamastaan asiantuntijakutsusta.

Rinnekoti katsoo, että käsiteltävänä oleva lakiehdotus on odotettu ja edistää tasavertaisuutta. Se on linjassa laitoshoidon suunnitelmallisen purun kanssa ja sikäli kannatettava. Tärkeää on myös se, että lakimuutos huomioi, että edellytyksenä lain voimaantulolle on se, että esitetyn uuden asiakas- ja potilaslain tulee olla myös hyväksytty ja sisältää erityishuoltoon liittyvät säädökset itsemääräämisoikeuden tukemisesta ja rajoitustoimenpiteiden käytöstä sekä ilmoitusvelvollisuudesta.

Rinnekoti toteaa, että on tärkeää selkiyttää lasten asumispalveluiden järjestämistä muutoinkin kuin pelkästään lastensuojelulain nojalla. Kehitysvammaisten ja autismikirjon lasten/erityislasterien pitkäaikainen asumisen tulee voida toteutua vammaispalvelulain mukaisella päätöksellä lasten pienryhmäkodissa (sosiaalihuolto), kun lapsen asumiseen kodin ulkopuolella ei ole lastensuojelullisia perusteita, ja on yksilöllisesti selvitetty muut tukivaihtoehdot lapsen omassa kodissa asumisen toteuttamiseen. Lastensuojelulain mukaista sijaishuollon toimenpiteitä tulee käyttää erityislapsen kohdalla vain silloin, kun siihen on lastensuojelulain mukaisia perusteita.

Ehdotetun vammaispalvelulain 12 §:ssä säädetään lapsen asumisen tuesta. Sen mukaan:

Lapsen asumisen tuki muualla kuin oman perheen kanssa voidaan järjestää perhehoitona tai 11 §:n mukaisena asumisen tukena palveluyksikössä, jossa hoidetaan samanaikaisesti enintään seitsemää lasta.

Rinnekoti ehdottaa muokkausta:

Lapsen asumisen tuki muualla kuin oman perheen kanssa voidaan järjestää perhehoitona tai 11 §:n mukaisena asumisen tukena palveluyksikössä, jonka yhdessä pienryhmäkodissa hoidetaan samanaikaisesti enintään seitsemää lasta.

Yhdeksi palveluyksiköksi voidaan katsoa kokonaisuutta, joka sisältää esimerkiksi kaksi tai kolme pienryhmäkotiä.

Erityisen vahvan fyysisen ja sairaanhoidollisen tuen tarvitsevien erityislasterien kotona asumista ja vanhempien jaksamisen tukemista edistää lasten lyhytaikainen hoito terveydenhuollon luvan omaavassa lyhytaikaisen hoidon palveluyksikössä (kuten Rinnekoti-Säätiön Pikkurinne), joka ei kuitenkaan ole sairaalahoitoa. Henkilökunnan osaamisen tulee olla korkeatasoista ja pystyä vastaamaan lapsen erityisiin tarpeisiin. Yksikön tulee tehdä tiivistä yhteistyötä lasten erikoissairaanhoidon kanssa.

Esitys ei vastaa kysymykseen siitä, kuka tosiasiallisesti päättää palveluntarpeesta silloin, jos lapsen vanhemmat eivät pääse yhteisymmärrykseen palveluntarpeesta. Laki pyrkii siihen, että lapsen asuminen järjestetään lapsen omaan kotiin aina kun se on mahdollista, mutta miten varmistetaan siitä, että myös perheen muut lapset tulevat riittävästi kuulluksi? Miten heidän yksityisyytensä suojaa varmistetaan esimerkiksi tilanteissa, joissa he kokevat ulkopuolisten ihmisten työskentelyn kotona häiritseväksi?

Lakiesityksessä mainitaan henkilökunnan riittävydestä, riittävästä osaamisesta ja mitoituksista. Lisäksi toimintojen riittävyys ja asianmukaisuus, joiden arviointi olisi tapauskohtaisia. Miten nämä määritellään? Jos määrittely tapahtuu maakuntakohtaisesti, saattaa se lisätä eri maakuntien välistä eriarvoisuutta.

23.1.2019

Tulevaisuudessa kehitysvammaisten erityishuoltoon nykyisin sisältyvä terveydenhuolto ja lääkinnällinen kuntoutus järjestettäisiin terveydenhuoltolain nojalla. Tällä hetkellä erikoissairaanhoidon palveluiden saaminen on vaikeaa varsinkin niille asiakkaille, joilla on haastavaa käyttäytymistä. Riittävän asiantuntemuksen saaminen kehitysvammaisten hoitoon on turvattava myös silloin, kun palveluita järjestetään terveydenhuoltolain pohjalta.

Henkilökohtaisen avun eri järjestämismallien toteutuminen on tärkeää. Henkilökohtaisen avun järjestäminen ei voi edellyttää sitä, että vammaisella henkilöllä tulisi olla voimavaroja määritellä avun sisältö itse. Rinnekoti katsoo, että avun sisältö tulisi voida määritellä itse, tai viime kädessä toisen henkilön tuen avulla.

Liikkumisen tuella mahdollistettaisiin vammaiselle henkilölle tavanomaiseen elämään kuuluva liikkuminen. Tässä ongelmana, että taksit eivät ota asiakasta kyytiin, jos asiakasta ei sidota penkkiin. Sitomisen kaltaisia rajoitustoimenpiteitä on käytettävä vain silloin, kun laki niitä edellyttää.

2.1.3 Asiakkaan ja potilaan asema ja oikeudet: Käytetty termi ”tiettyissä tapauksissa” on syytä avata lopulliseen versioon.